

Vergaderjaar 2009–2010

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 747

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 augustus 2010

Tijdens het Algemene Overleg op 30 juni jl. (kamerstuk 21 501-07, nr. 745) over de Ecofin Raad heeft de Kamer mij schriftelijke informatie gevraagd over de recent afgekondigde consolidatie-pakketten in verschillende EU-lidstaten.

In de Ecofin Raad van 9 mei hebben alle lidstaten zich gecommitteerd aan het houdbaar maken van hun overheidsfinanciën. De Raad is daarnaast overeengekomen dat lidstaten waarbij dit noodzakelijk is, en in het specifiek Spanje en Portugal, hun budgettaire consolidatie en structurele hervormingen zullen versnellen. Mede naar aanleiding hiervan hebben verschillende lidstaten recentelijk meerjarige ombuigingsmaatregelen en structurele hervormingen aangekondigd.

Over de gehele linie kan worden geconcludeerd dat lidstaten significante maatregelen nemen om hun begrotingstekort terug te dringen en, waar nodig, bereid zijn dit proces te versnellen. Ik onderschrijf de noodzaak van consolidatie, welke in lijn is met de afspraken die gemaakt zijn in Europa en in de G20. Dit zal bijdragen aan het terugdringen van het tekort, het stabiliseren van de schuldpositie en het herstel van het vertrouwen van de financiële markten. De snelheid waarmee landen moeten consolideren kan verschillen, afhankelijk van landenspecifieke omstandigheden. Hier wordt in Europees en G20-verband uiteraard rekening mee gehouden.

Door middel van deze brief informeer ik u over de recente meerjarige consolidatiepakketten van het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Italië, Spanje en Portugal. De maatregelen zijn door de Commissie beoordeeld in het kader van de buitensporige tekortprocedure. De Commissie concludeerde dat de genoemde lidstaten effectieve actie hebben ondernomen. Er dient op gewezen te worden dat het vergelijken van consolidatiepakketten in verschillende lidstaten gecompliceerd is. Zo verschilt de concrete invulling van de aangekondigde consolidatiepakketten. Daarbij nemen sommige lidstaten ook endogene verbeteringen van het saldo als gevolg van verwacht groeiherstel na de crisis mee,

terwijl andere dat niet doen. De omvang van de pakketten verschilt sterk, waarbij het van belang is in ogenschouw te nemen dat de budgettaire uitgangspositie van de lidstaten sterk verschilt. Dat betekent dat sommige landen een veel groter begrotingsgat moeten repareren dan andere. Tot slot is van belang dat een aantal lidstaten geen meerjarig begrotingskader hanteert en op elk moment additionele ombuigingen kan aankondigen mocht de doelstelling buiten bereik dreigen te komen.

Verenigd Koninkrijk

De overheidsfinanciën in het Verenigd Koninkrijk zijn sterk verslechterd als gevolg van de crisis. Het Britse tekort zal in 2010 naar verwachting 12% BBP bedragen. De nieuwe Britse regering heeft inmiddels een consolidatiepakket van ruim € 45 miljard aangekondigd voor de periode tot en met het begrotingsjaar 2014/2015. Dit zal leiden tot een tekortverlaging van 2,1% BBP in 2015. Om het tekort in het begrotingsjaar 2015/2016 tot 1,1% BBP te reduceren, rekent de Britse regering daarnaast op een forse endogene verbetering van het saldo.

De verdeling tussen lastenverzwaringen en ombuigingen aan de uitgavenkant is ruwweg 25:75. Tussen 2010 en 2015 zal ruim € 35 miljard extra worden bezuinigd; de lastenverhogingen dragen € 10 miljard bij. Een aantal concrete maatregelen is al ingevuld, waaronder de verlaging van een aantal sociale uitkeringen en de bevrozing van alle salarissen in de publieke sector boven 21 000 pond per jaar gedurende de komende twee jaar. Een aanzienlijk deel van de ombuigingen moet echter in oktober van dit jaar nog worden ingevuld. De minister van Financiën, George Osborne, heeft aangegeven dat in ieder geval de zorg en ontwikkelingssamenwerking buiten schot zullen blijven; alle andere ministeries worden flink gekort op hun reële uitgaven. Aan de inkomstenkant wordt onder andere het algemene BTW-tarief verhoogd van 17,5% naar 20%, en gaat de vermogenswinstbelasting van 18% naar 28%. Tegelijkertijd wordt de vennootschapsbelasting verlaagd en wordt de belastingvrije som voor belastingplichtigen onder de 65 jaar verhoogd.

Duitsland

Op 7 juni heeft de Bondsregering haar plannen voor de consolidatie van de openbare financiën in Duitsland in de periode tot en met 2014 bekend gemaakt. Het Duitse tekort zal in 2010 naar verwachting 5% BBP bedragen. Duitsland consolideert vanaf 2011 een bedrag oplopend tot € 26,6 miljard in 2014. Dit bestaat voor ongeveer € 19 miljard uit bezuinigingen en voor ongeveer € 8 miljard uit hogere lasten. Onder de huidige aannames voor groei en inflatie is € 26,6 miljard zo'n 1% van het Duitse BBP in 2014. De consolidatieplannen omvatten geen verhoging van de belasting op het op veel producten en diensten rustende lage BTW-tarief van 7%. Wel worden de energiebedrijven aangeslagen voor de winsten die voortvloeien uit de beoogde verlenging van de productie van kernenergie (€ 2,3 miljard per jaar), moeten daar tot nog toe van vrijgestelde bedrijven milieubelastingen gaan betalen (€ 1,5 miljard) en wordt Deutsche Bahn verplicht tot de jaarlijkse uitkering aan de staat van een dividend van € 500 miljoen. Ook wil de regering een vliegbelasting invoeren (€ 1 miljard). Voor het bedrijfsleven is daarmee sprake van gerichte lastenverzwaringen. Opvallende uitgavenverlagingen (ruim 70% van het totale bezuinigingsbedrag) zijn grote efficiencykortingen bij de federale overheid en bij arbeidsmarktbeïnvloeding, ambtenarensalarissen (2,5% door niet verhogen kersttoelage) en het *Elterngeld* (loonaanvulling na geboorte).

Frankrijk

Frankrijk presenteerde 11 juni een pakket bezuinigingsmaatregelen met een omvang van € 45 miljard (2% BBP) voor de jaren 2011 tot en met 2013 om het tekort dat in 2009 uitgekomen is op 7,5% BBP in 2013 terug te brengen tot 3%. Daarnaast rekent Frankrijk op € 55 miljard aan extra inkomsten, waarvan € 50 miljard als gevolg van aantrekkende groei. Er is nog veel onduidelijkheid over de invulling van het consolidatiepakket. Op 30 juni heeft Frankrijk additionele maatregelen aangekondigd à € 10 miljard tot 2013. Het gaat om bezuinigingen op het ambtenarenapparaat en een verdere vermindering van de aftrekposten. Een voorbeeld hiervan is de afschaffing begin augustus van de regelingen voor hypotheekrente-aftrek, waarvan de gederfde inkomsten opliepen tot 2,8 miljard in 2010. Ook heeft Frankrijk een wetsontwerp gepresenteerd om de houdbaarheid van het pensioenstelsel te verbeteren waarin onder andere de wettelijke pensioengerechtigde leeftijd tussen 2011 en 2018 in stappen van vier maanden van 60 naar 62 jaar wordt gebracht. Ook in de publieke sector wordt de pensioengerechtigde leeftijd met twee jaar opgetrokken; deze komt daarmee voor sommige groepen (politie, militairen) op 52 tot 57 jaar. Daarnaast zal de inkomstenbelasting in de hoogste schijf verhoogd worden van 40% naar 41% en de afdrachtduur geleidelijk verlengd worden.

Italië

Italië heeft op 25 mei een nieuw ombuigingspakket van € 24 miljard (1,6% BBP) aangekondigd voor de periode 2010 tot en met 2012. Het pakket beoogt om het begrotingstekort in 2012 onder de 3% BBP te brengen (2010; 5,3% BBP). Deze maatregelen zijn op 29 juli jl. door het Italiaanse parlement goedgekeurd. Een deel van dit pakket richt zich op het tegengaan van belastingontduiking. Dit pakket richt zich echter grotendeels op de uitgavenkant. De belangrijkste maatregelen zijn het bevriezen van de ambtenarensalarissen voor de komende drie jaar, het korten van de budgetten van alle ministeries met 10%, het beperken van de financieringsstromen naar lokale overheden en het uitstellen van infrastructurele projecten. Daarnaast heeft ook Italië wijzigingen in het pensioenstelsel aangekondigd: zo wordt de pensioenleeftijd van mannen en vrouwen in de publieke sector gelijkgetrokken naar 65 jaar in 2016 (vrouwen kunnen nu op 60 jarige leeftijd met pensioen) en wordt de pensioenleeftijd vanaf 2015 gekoppeld aan de levensverwachting.

Spanje

Spanje is specifiek door de Ecofin Raad gevraagd budgettaire consolidatie te versnellen. Spanje ervaart hoge druk vanuit de financiële markten om actie te ondernemen en heeft een tekort van 11,2% BBP in 2009. Daarop heeft Spanje een additioneel pakket consolidatiemaatregelen afgekondigd van € 15 miljard voor 2010 en 2011, welke geheel bestaan uit ombuigingen aan de uitgavenkant. Dit pakket komt bovenop een pakket maatregelen ter omvang van € 50 miljard die reeds waren aangekondigd voor de jaren tot en met 2013. Deze additionele maatregelen zouden leiden tot een significante extra tekortreductie van 0,5% in 2010 en 1,5% in 2011. Het tekort moet in 2013 weer onder de 3% BBP komen. In 2010 zal de verhouding tussen lastenverzwaring en uitgavenverlagingen ongeveer 40:60 zijn. Voor 2011 betreffen de maatregelen grotendeels de uitgavenzijde. Belangrijke maatregelen aan de uitgavenkant zijn de verlaging van de ambtenarensalarissen in 2010 en bevriezing in 2011, uitstel van indexering van de pensioenen en het korten van de lagere autonome regio's.

Aan de inkomstenkant heeft Spanje eerder aangekondigd om de BTW vanaf 1 juli jl. te verhogen. Verder is besloten tot de afschaffing van de € 400 korting per belastingbetaler. Voor Spanje is het van belang dat tevens structurele maatregelen worden genomen om de concurrentiepositie te verbeteren: in dat kader worden de arbeidsmarkt en de financiële sector hervormd en worden onderhandelingen gevoerd over de verhoging van de pensioenleeftijd.

Portugal

Ook Portugal is door de Ecofin Raad opgeroepen om budgettaire consolidatie te versnellen. In antwoord daarop presenteerde de Portugese regering op 13 mei zowel additionele maatregelen als de frontloading van maatregelen die reeds waren afgekondigd in maart van dit jaar. Het tekort dat in 2009 is uitgekomen op 9,4% BBP moet daarmee worden teruggebracht tot onder de 3% in 2013. Ten opzichte van het stabiliteitsprogramma zouden de additionele maatregelen leiden tot een significante extra tekortreductie van 1% in 2010 en 2% in 2011. De nieuwe maatregelen voor 2010 en 2011 richten zich grotendeels op lastenverzwaring (65:35) door onder andere een verhoging van de BTW en de inkomsten- en winstbelasting. Het totaalpakket aan maatregelen over de periode 2010 tot en met 2013 is gelijk verdeeld over zowel de inkomsten- als de uitgavenkant. Aan de uitgavenzijde worden met name maatregelen getroffen om de kosten van de centrale overheid te beperken en worden lokale en regionale overheden gekort. Daarnaast dalen de lonen van politici en wordt het aantal ambtenaren beperkt.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

De minister van Financiën,
J. C. de Jager